

## „BARTÓK, KODÁLY ÉS DOHNÁNYI ÖRÖKSÉGE”

### Réti Balázs a hangok viszonyáról, a keleti kapcsolatokról és az alapok fontosságáról



Réti Balázs

**A hazai hat felsőoktatási zenei intézmény felét jól ismeri, hiszen nemcsak a Zeneakadémiának tanára már több mint negyedszázada, hanem sok éven keresztül vezette a miskolci zongora tanszakot, s a győri Széchenyi Egyetemen ugyancsak tanulhattak tőle a növendékek. Réti Balázs zongoraművésszel, aki szűk fél esztendeje tölti be a Zeneakadémia általános rektorhelyettesi posztját, az átalakuló világ hozta kihívásokról, a Liszt alapította iskola örökségéről, a zeneművészeti karokról, valamint arról is beszélgettünk, miként tudja megosztani idejét a koncertezés, az oktatás és a vezetői feladatok között.**

– *Sikerült már mindent átlátnia az új posztján?*

– Úgy vélem, el kell telnie 12 hónapnak, hogy az ember pontosan tisztában legyen az összes ismétlődő feladattal, s ezekhez a ciklikus ügyekhez igazítsa a váratlanul adódó teendőket. Sok mindenbe bele kell szokni, hiszen hiába vagyok az intézmény tanára már 1999-től, azért akadtak olyan kollégák, akikkel most, a rektorhelyettesi poszt kapcsán ismerkedtem meg. Mondhatni azonnal mély vízbe kerültem, hiszen 2025. november 1-jétől szól a kinevezésem, s épp akkor kezdődött a 150 éves jubileumot ünneplő sorozat, számos eseménnyel, tennivalóval. Igyekeztem mindenben helyt állni. Hárman vagyunk rektorhelyettesek – az oktatási rektorhelyettes dr. Kutnyánszky Csaba, a nemzetközi és tudományos rektorhelyettes Fekete Gyula, jómagamra pedig, általános rektorhelyettesként főként a rektori helyettesítések és a rektortól átvehető feladatok megvalósítása hárul.

– *Az utóbbi időszakban sokasodtak országszerte a zenei felsőoktatási intézmények, Ön is jól ismer még kettőt, amelyekben éveken keresztül tanított. Hogyan látja, mindez miként hatott a Zeneakadémia helyére, szerepére?*

– Valóban sok esztendő töltem Miskolcon, ahová Selmecziné Kincses Margit hívására érkeztem. A tanárnő, aki hosszú időn keresztül vezette a zongoraszakot, tette fel nekem a kérdést 2007-ben, hogy át tudnám-e venni a munkáját. Akkoriban doktoráltam le, nagy örömmel vállaltam a felkérést, és 2008-tól egészen tavaly októberig láttam el ezt a feladatot. Remek közösséget ismertem meg Miskolcon, ahol az a szerencse is ért, hogy számos saját ötletet kipróbálhattam, megvalósíthattam. Nagyon családias közegben dolgoztunk, emberileg és szakmailag is nagyszerű kollégákkal, a vezetéstől pedig szabad kezet kaptam az elképzeléseim megvalósítását illetően. Győrben 2016-tól vállaltam el egy félállást. Amikor csatlakoztam az ottani oktatói közösséghez, már nagyon jó renoméja volt a Széchenyi Egyetemen folyó zenészképzésnek. Nyolc olyan esztendő volt tehát, amikor egyszerre tanítottam a három intézményben, így mindenhol beleláltam a napi működésbe. A vidéki karok a Zeneakadémiáról váltak le a kilencvenes évek vége felé, akkor tagozódtak be a helyi egyetemek rendszerébe, hosszú tradíció köti hát őket az anyaintézményhez. S bár ma már nem közvetlen a kapcsolat, élő, működő, harmonikus a viszony. Mindezt egészséges helyzetnek érzem, hiszen azt látjuk, szükség van a zeneművészeket képző felsőoktatási intézményekre, országszerte sok a jó növendék, a kiváló tanár, s mindenütt születnek magas színvonalú produkciók. Az adott régiókban valós igény van kiváló tanárok vagy zenekari muzsikuskok képzésére. A vidéken oktató kollégák zöme is erősen kötődik a Zeneakadémiához, hiszen sokuknak ez egykori alma matere is egyben. Nincs különösebb rivalizálás, de akad némi egészséges versenyszellem, ami mindenkinek hasznos, közben pedig a Zeneakadémia vezető szerepét úgy vélem, senki nem akarja megkérdőjelezni.

– *Ma már a tehetséges fiatalok számos külföldi egyetemet is választhatnak a folytatásra, ahogy a tanárokat szintén több intézményben várják tárt karokkal. Mennyiben jelent ez új kihívást?*

– Összetett kérdés, hiszen attól is függ a válasz, hogy mely szakról, szakirányról beszélünk. A legnagyobb rálátásom a zongora szakra van, s azt mondhatom, hogy elég kiegyensúlyozott a helyzet. Bár vannak, akik eleve Németországban vagy Angliában szeretnék elkezdni egyetemi tanulmányaikat, ez évente egy-két hallgatót jelent a tucatnyiból. Olyan fiatalokról is be tudok számolni, akit egyaránt felvettek Bécsbe és Budapestre is, s végül a magyar fővárost választotta. Arra persze komoly igény mutatkozik, hogy hallgatóink a zeneakadémiai tanulmányaik alatt fél évre vagy egy évre elmenjenek világot látni, másféle szakmai tapasztalatokat gyűjteni Erasmus

ösztöndíjjal. Ugyanígy sokan érkeznek hozzánk is az Erasmusszal, számos ország fiatalját vonzza az itt folyó oktatás, a Liszt örökségét máig őrző iskolánk.

– *Hogy mennyit ér az itt megmaradt Hubay- vagy Bartók-hagyomány, azt talán az is jelzi, hogy milyen sok külföldi hallgatója van az Akadémiának.*

– Zongora szakon körülbelül a hallgatók fele külföldi, s ezek a nemzetközi kapcsolataink több lábon állnak. A Japánnal meglévő kontaktus például már több mint 40 évre vezethető vissza, s számos zeneakadémiai professzor tanított a szigetországban évekig, vagy tartott rendszeresen mesterkurzusokat. Az utóbbi tíz-tizenöt évben a kínai zeneoktatás szintén óriásit fejlődött. Dr. Farkas Gábor rektor úr pályázatának alcímében is ott olvashatjuk: keleti nyitás. Szinte mindenki érzi ennek a jelentőségét, fontosságát, épp ezért a meglévő, magas szintű japán kapcsolatok mellett Kínával és a Távols-Kelet több országával is hasonlóra törekszünk. Már látszik is ennek az eredménye, ezekből az országokból is egyre többen érkeznek a Zeneakadémiára. Nekünk és az ottani intézményeknek egyaránt érdeke fűződik ahhoz, hogy ezeket a szálakat minél szorosabbra fűzzük. De a világ minden tájáról sokan jelentkeznek, mert értékelik a nálunk élő tradíciót, és talán azt, hogy megpróbáljuk a zene lényegi, tartalmi részére, valamint az alapelemeire való fókuszálást megmutatni és megtanítani. Fontosak persze a technikai elemek, az, hogy mire építve tud egy művészi előadás megvalósulni, de még lényegesebb a zenére való koncentráció. Az, hogy mi zajlik egy darabban, s a hangok miként, milyen hierarchiában viszonyulnak egymáshoz. E téren úgy vélem, tényleg erősek vagyunk, ráadásul meglehetősen egységes látásmódot képvisel a tanári kar. A magyar zongoraiskoláról pedig elmondható, amit egyik nagyszerű tanárunk fogalmazott meg korábban: tiszteli a szerző akaratát és tartózkodik a szélsőségektől. Megpróbálunk a szerző elképzeléseinek a lehető legmagasabb szinten megfelelni, s ez a viszonyulás, a komponista akaratára iránti tisztelet, alázat nagyon erősen jelen van az oktatásunkban. Épp ezért tapasztaljuk azt is, hogy sok hallgató valóban Liszt, Bartók, Kodály és Dohnányi öröksége miatt érkezik, ebben kíván elmélyülni. A darabjaikat itt, nálunk akarják elsajátítani, összeállítva akár egy komplett műsort, amit repertoárra vesznek. Sok vendéghallgató ezeket a műveket például a hazájában tartandó diplomakoncerten is megszólaltatja.

– *Nálunk sokat számít az egymásra épülő oktatás is.*

– Igen, Magyarországon nagyon jó az alap- és a középfokú oktatás, így már az egyetemre nyitott füllel, a hangképzésre és formálásra való igénnyel, valamint stabil technikával érkeznek a fiatalok, ami az egész fejlődésüket tekintve meghatározó. Tapasztaljuk a mesterkurzusok alkalmával is, hogy akadnak országok, ahol egy-egy ifjú muzsikusz viszonylag jól el tud játszani egy adott darabot, azonban az egész

technikája nincs jól megalapozva, nincs jól összerakva módszertanilag. Nálunk ritkán van ilyen probléma az alap- és a középfok szerves egymásra épülésének köszönhetően.

– *De gondolom, akad azért változás évről évre. Milyenek a ma felvételizők, összehasonlítva a korábbi esztendőkkal?*

– Olyan ez, akár a bor, vannak nagyon erős évjáratok és akadt már olyan esztendő is, amikor a felvételi végén aggódva néztünk össze kollégáimmal, hogy valóban ilyen lenne a helyzet? Majd a rákövetkező évben jött az újabb felvételi, ahol remek jelentkezők játékát hallhattuk. Néhány kiemelkedő aspiráns szinte minden évfolyamban akad, bár azért az általános vélekedés az, hogy ha megnézzük a húsz évvel ezelőtti átlagszínvonalat és a mait, akkor a mai talán valamivel alacsonyabb. De az összkép azért még mindig biztató.

– *A jelentkezők száma?*

– Amikor én felvételiztem, a kilencvenes évek elején, sokkal többen jöttek, aztán akadt olyan időszak, amikor rengetegen beadták papíron a jelentkezésüket, végül azonban nem jelentek meg magán a felvételi meghallgatáson. Az utóbbi években azt látom, hogy bár kevesebben vannak a felvételin, a jelentős részük azonban magas színvonalon játszik.

– *S mennyiben változott maga a zeneoktatás?*

– Jó kérdés, a gyerekek lehet, hogy változnak, a művek nem annyira... A legkevesebb változás úgy vélem, éppen a professzionális képzésnél érzékelhető, hiszen ezek a fiatalok nagy elhivatottsággal készülnek a muzsikus pályára, éppúgy, mint néhány évtizeddel ezelőtt. Amiben akad eltérés mondjuk a húsz évvel ezelőtti állapotokhoz képest, az például a tudatosság, a figyelem, a memorizálás kérdése. Hogy mennyi idő alatt tanul meg valamit kotta nélkül egy fiatal, mennyire alapos és módszeres a tanulás folyamata, e tekintetben azt kell mondjam, hogy lehetne jobb a helyzet. Időnként még a kifejezetten jó képességűek is nehezebben, lassabban tanulnak.

– *Változott az arány a szólistaságot és a más utakat választók között?*

– Szinte az összes felvételiző eleinte – érthető módon – koncertező zongoraművész szeretne lenni. A Zeneakadémia azonban meglehetősen alkalmas arra is, hogy ha az ember hallgatja az osztálytársait, akkor egy idő után eléggé pontosan el tudja helyezni saját magát is. Most, hogy már jó pár éve a Zongorakísérő-korrepetitor mesterszakunk is működik, akadt olyan tanítványom, aki azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a zongora Alapképzés után ezt a mesterszakot szeretné elvégezni. Célja ugyanis az volt, hogy Operaház korrepetitora legyen, és ez egyébként sikerült is neki.

Szerencsére vannak olyan hallgatók is, akik kezdettől tanárok, a jövő generáció mentorai szeretnének lenni. Nélkülük az egész nagy körforgás veszélybe kerülne. A legtöbb hallgatóm konkrét elképzelésekkel kezdte az Akadémiát, aki pedig később olyan életszakaszba került, hogy igényelte az iránymutatást, annak mindig szívesen segítettem. A zongora főtárgy óra alkalmas is arra, hogy beszéljünk mindarról, ami nyomasztja őket. Sokszor már az is hasznos, hogy van valaki, akivel megoszthatják a gondolataikat, kérdéseiket. Kisebb-nagyobb mélypontok mindenkinél akadnak, egy rosszul sikerült otthoni gyakorlás, zongoraóra, vagy egy szerencsétlen koncert... Ha azonban ott az elhivatottság, az kihúzza az embert a gödörből. Azt szoktam mondani, hogyha valaki évente egyszer nem érzi azt, hogy abba akarja hagyni ezt a pályát, akkor nem is csinálja komolyan.

### **F. Liszt: Dante Sonata, Balázs Réti (p) (17:22)**

Produced by Caprice Musica  
Edited by Propart Hungary Bt.

– *S Ön hogyan tudja megosztani idejét a koncertezés, tanítás és a rektorhelyettesi teendők között?*

– Elvi síkon megfogadtam, hogy megpróbálom mindháromat egyensúlyban tartani. Szerencsére a hangversenyek mindig kikényszerítik, hogy az ember időt szánjon a hangszerre. A három dolog egy napba nehezen fér bele, de igyekszem mindezt kézben tartani. Összességében csodás helyzetben vagyok, hiszen egy kivételes intézmény vezetésében vehetek részt, inspiráló tanítványaim vannak, emellett nagyszerű darabokat szólaltathatok meg hangversenyeken. Vezetőtársaimmal, kollégáimmal törekszünk arra, hogy megőrizzük, ápoljuk az itteni hagyományokat, és teremtsünk újabb tradíciókat. Így került például februárban a Liszt Ferenc téri épületünkbe Jandó Jenő zongorája, ami díszhelyet kapott a Tanácsteremben, szép kis réztábla hirdeti, kié volt, ki készítette rajta temérdek lemezfelvételt. Jandó Jenő óriási művész volt, aki hatalmas repertoárral rendelkezett, szinte mindent eljátszott, amit csak lehetett, s mindezt a tudást megosztotta a tanítványaival is. Ez is egy példa a Zeneakadémiát gazdagító örökség gondozására.

*Réfi Zsuzsanna*